

LEPŠÍ MÉDIA, LEPŠÍ SPOLEČNOST

DESET KROKŮ NA CESTĚ KE GENDEROVĚ SPRÁVEDLIVÝM MÉDIÍM

KONGRES ŽEN 2015 „ŽENY A MÉDIA“

1. JAZYK JE MOCNÝ, MLUVME SPRÁVNĚ

První krok: Věnujme pozornost tomu, jak o věcech hovoříme, na co se ptáme, co zdůrazňujeme a jaké stereotypy posilujeme, když mluvíme a píšeme o ženách a mužích.

Proč je to důležité?

Jazyk a obrazy zrcadlí a formují naši realitu – a mohou být vědomým nástrojem jejího utváření. Čeština má bohatou slovní zásobu. Kromě tzv. generického maskulina, tedy formy „studenti“ či „novináři“, existuje dalších několik způsobů, jak popsat skupinu žen i mužů. Nemusíme být důslední a lámat si jazyk, věci jde nicméně často opsat neutrálně. Nejde ale pouze o jazykový rod. Jde také o to, na co se ptáme a jak o mužích a ženách referujeme. Proč je častým referenčním bodem textů o ženách to, že jsou něčí manželka? Proč se ptáme pouze žen, a nikoli mužů, jak „trpí“ jejich soukromí kvůli jejich profesi?

2. BRAŇME SE STEREOTYPŮM

První krok: Jste herečka či herec? Politička či politik? Expertka či expert? Sportovkyně či sportovec? Umělkyně či umělec? Máte vystoupit v médiích a reportér či reportérka se vás zeptá stereotypním způsobem (např. jestli má politička před Vánoci napečené cukroví), ohradte se, vraťte jim otázku s tím, jestli by se na stejnou věc zeptali druhého pohlaví.

Proč je to důležité?

Realita není něco daného a neměnného. Podobu světa kolem nás spoluutváříme každodenně v interakcích s druhými lidmi. To nám všem dává moc a zavazuje nás. Realitu totiž můžeme měnit tím, že budeme na stereotypy poukazovat. Není to snadné. Odměnou ovšem je, že tím lze otevírat nová témata (jako před pár lety téma mužů na rodičovské), nové perspektivy, objevovat nové souvislosti a pomáhat zvyšovat citlivost, a tím pomalu ale jistě proměňovat realitu.

3. VYŽADUJME ROVNÉ ZASTOUPENÍ ŽEN V DISKUSNÍCH POŘADECH

První krok: Pořádáte debatu, píšete článek, zvete hosty do pořadu? Věnujte pozornost tomu, aby byla obě pohlaví zastoupena rovnoměrně. Pokud vás konkrétní jméno odbornice na problematiku hned nenapadne, zamyslete se znovu nebo se poradte s kolegy a kolegyněmi, případně se obraťte na profesní organizace či využijte databázi expertek (ano, opravdu existuje).

Proč je to důležité?

Pokud odborná, celospolečenská témata diskutují a komentují pouze muži, posilujeme se tím přesvědčení, že experty jsou právě a pouze muži. To ale také znamená, že v diskusích o tématech, která mají relevanci a dopad na celou společnost – ženy a muže – dominuje pohled, který je založený zejména na mužské životní a sociální zkušenosti. Úhly pohledu a následná řešení však musí být relevantní i pro ženy, tedy pro polovinu společnosti. A navíc, odbornic máme v ČR dostatek, stačí jen snaha a vůle je hledat?

4. VYŽADUJME ROVNÉ ZASTOUPENÍ ŽEN A MUŽŮ V REGULATORNÍCH ORGÁNECH MÉDIÍ

První krok: Usilujme o zavedení kvót pro méně zastoupené pohlaví v regulatorních (Rada pro rozhlasové a televizní vysílání) a samoregulatorních orgánech (Rada pro reklamu).

Proč je to důležité?

Média ovlivňují a formují naši každodenní realitu, je proto nutné, aby podobu a obsah médií ovlivňovali zástupci a zástupkyně obou pohlaví, stejně tak aby vykonávali kontrolu nad obsahem, vizí a činností médií veřejné služby. Názor žen by neměl být z rozhodování vylučován. Rovnoměrné zastoupení žen je navíc také otázkou spravedlivého rozdělení moci a přístupu k ní.

5. ZÍSKEJME VÍCE ŽEN DO VEDOUČÍCH POZIC V MÉDIÍCH

První krok: Začněme diskutovat o tom, že nulové nebo mizivé zastoupení žen ve vedení je problém a začněme jej řešit tím, že si kolem sebe budete všimát schopných a talentovaných žen a cíleně je budeme vyhledávat při obsazování řídicích pozic.

Proč je to důležité?

Často se říká, že více žen ve vedení vede ke kultivaci jednání v organizaci. Důvod pro vyšší zastoupení žen ve vedení ale nespočívá v tom, že by měly prostředí a komunikaci zjemňovat. Jde o to, aby se zvýšila různost pohledů na věc, aby média referovala o tom, co je relevantní pro široké spektrum společenských zájmů. Jen taková média si mohou říkat kritická, komplexní a hlavně vyvážená. A pokud dojde i k tomu, že se začne proměňovat řídicí styl, na škodu to určitě nebude.

6. VYTVÁŘEJME PRACOVNÍ PROSTŘEDÍ PŘÁTELSKÉ RODINĚ

První krok: Položme si základní otázku. Je svět médií tak specifický, že v něm není místo pro odpovědné rodiče, kteří se chtějí dobře starat o své děti? Matky a otce? Není možné pracovat z domova? Není možné sdílet pracovní místo? Není možné pracovat na částečný úvazek? A není to jen způsob, který médiím umožňuje efektivně vylučovat pracující rodiče a za vzor ideálního novináře dávat muže obětujícího se pro svou práci „bez závazků“?

Proč je to důležité?

Většina českých rodin potřebuje dva příjmy, otcové mnohem více než dříve dnes chtějí participovat na výchově svých dětí, matky zase chtějí profesní uplatnění stejně jako radost z péče o své děti. Posledních třicet let se v zahraničí i u nás přece nebojuje proti bariérám, se kterými se potýkají matky, proto, abychom nyní začali budovat nové bariéry, které budou vylučovat ženy i muže pečující o své děti.

7. ŘEKNĚME NE PRODUKTŮM, KTERÉ PRODÁVÁ SEXISTICKÁ REKLAMA

První krok: Sexistická reklama? Ne, děkuji. Bojkotujme firmy, které ke své propagaci používají ženské či mužské tělo jako objekt podporující propagaci naprosto nesouvisejícího produktu stejně jako genderové stereotypy. Jako zákaznice či zákazník máme v ruce silný nástroj – možnost nekupovat výrobky podpořené sexistickou reklamou či naopak možnost podpořit produkty, které usilují o prolomení stereotypů.

Proč je to důležité?

Reklama má působit na mínění, přesvědčit nás ke koupi výrobku. Dělá ale mnohem více než to. Ovlivňuje vnímání toho, co je normální. Pokud kolem sebe neustále uvidíme nebo uslyšíme narážky na to, že žena je především krásné tělo nebo méně schopný „doplněk“ v kolektivu mužských kolegů, můžeme si začít myslet, že je to normální a správné. Výsledkem mohou být nižší platy, ale i sexuální obtěžování či dokonce násilí. Pokud se v reklamách stále objevují mladí, v práci úspěšní a tvrdí manažeři, jak dosáhnou uznání muži, kteří tyto ideály prostě nechtějí naplňovat?

8. PODPORUJME RŮZNOST NA OBRAZOVKÁCH A V ÉTERU

První krok: Dejme vědět relevantním médiím, že nás nebaví stále tytéž obrazy mladých, štíhlých, standardně atraktivních osob. Chtějme moderátorky a moderátory ze všech skupin obyvatel – z hlediska věku, pohlaví, sexuální orientace, etnicity a váhové kategorie. Zeptejme se generálních ředitelů televizí a rádií, co pro diverzitu udělali a udělají. Vyzvěme je, ať se připojí k Evropské chartě diverzity.

Proč je to důležité?

Lidé vystupující na obrazovce či v jiných médiích tvoří normu toho, kdo může mediálně vystupovat – normu krásy a přitažlivosti, normu důvěryhodnosti. Pokud v těchto rolích vidíme osoby téměř výhradně bílé barvy pleti, ve striktně definované věkové kategorii a se sešňovaným způsobem femininního a maskulinního chování, dává to společnosti zprávu, že jiní lidé do médií ani do našeho každodenního světa nepatří.

9. NEROZDĚLUJME SVĚT NA MUŽSKÝ A ŽENSKÝ, JE JEN JEDEN!

První krok: Přestaňme dělit témata na ženská a mužská bez zmínky o jejich vzájemné souvislosti. Přestaňme budovat představu, že témata, která jsou často vnímána jako „mužská“, jsou důležitější (ekonomika, politika) a „ženská“ méně závažná (péče, sociální témata aj.). Informujme v médiích o tématech tak, aby byla relevantní pro celou společnost. Součástí toho také je, že budeme prezentovat statistiky a data segregovaná dle pohlaví proto, aby bylo zřejmé, jak určitá opatření a politiky dopadají na ženy a muže (sociální dávky, ekonomická opatření, rozpočtová opatření, důchodová reforma, reforma občanského práva atd.).

Proč je to důležité:

Dnes potřebujeme spolupráci a vzájemné pochopení a respekt. Pokud rozdělíme svět na dvě poloviny bez znalosti nebo tematizace souvislostí, nutně vyvstává dojem, že tyto poloviny spolu soupeří. Snaha o rovnost ale není bojem proti, je bojem za – za možnost osobního rozvoje, za sdílení odpovědnosti (za svou rodinu, komunitu, svět) a za sdílení práv (podílet se na věcech veřejných). Média by v tomto měla pomáhat – spíše než neustále poukazovat na rozdíly mezi muži a ženami (včetně různých pseudovědeckých teorií) budovat obraz světa, kde si ženy a muži jsou blíží, než si myslíme.

10. ŽENY, SPOLUPRACUJME!

První krok: Spojme úsilí ženských spolků, vzdělávacích i státních institucí, které se snaží prosazovat rovná práva žen a mužů, a vytvořme společný tlak na politiky a političky a veřejnost, aby toto téma

Projekt podpořila Nadace Open Society Fund Praha z programu Dejme (že)nám šanci, který je financován z Norských fondů.

bylo více slyšet. Vidíte někde schopné ženy? Spojte se s nimi a podpořte je v jejich úsilí. Sítujme se. Podporujme mladší kolegyně. Nesoupeřme mezi sebou.

Proč je to důležité?

Není pravda, že schopná žena se vždycky dokáže prosadit i bez kvót a systémových opatření. Ženy čelí v práci, v politice či kdekoli jinde mnohým, často těžko popsatelným překážkám – menší důvěře v jejich schopnosti, omezujícím představám, o tom, co by měly a chtěly dělat. Souhlasíte? Chcete to změnit? Pak jste feminista a feministka! Nestydte se za to. Že nejde jen o ženy? Jistě, že ne! Tím, že se zasazujeme za ženská práva, usilujeme o společnost, která bude lepší pro všechny, tedy i pro muže.

Projekt podpořila Nadace Open Society Fund Praha z programu Dejme (že)nám šanci, který je financován z Norských fondů.

